

Motion till riksdagen 2006/07:N11

av Anne-Marie Pålsson (m)
med anledning av prop. 2006/07:57

Försäljning av vissa statligt ägda företag

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Riksrevisionen bör få i uppdrag att kontrollera försäljningsprocessen av statligt ägda bolag så att inga misstankar ska behöva uppstå om att någon part otillbörligt gynnats eller missgynnats.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att accessnätet skiljs ut från Telia Soneras övriga verksamhet och läggs i ett särskilt bolag med staten som dominerande ägare, innan försäljningen påbörjas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett offentliggörande av synen på utländska köpare i förhållande till svenska.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en förnyad inventering av Vasakronans fastighetsbestånd.

Motivering

Staten skall inte äga bolag. Staten skall inte samtidigt kunna vara domare, den som bestämmer spelreglerna och en betydande spelare. Dessa tredubbla roller snedvrider konkurrensen och skapar intressekonflikter av potentiellt svårartat slag.

Men det finns också andra skäl till varför staten inte skall ägna sig åt kommersiell verksamhet. När den bedrivs i den för ändamålet mest välpas-sade associationsformen – aktiebolaget – hindras svenska folket och dess företrädare (riksdagen) från all form av insyn och kontroll. Det är en direkt följd av aktiebolagslagens utformning.

Fel! Okänt namn på

Ja, faktum är att om det statliga bolaget inte är noterat på en publik börs finns ingen utomstående kontroll alls av bolagets verksamhet. Ty den kontroll som kapitalmarknaden skall utgöra finns ju inte heller för dessa företag.

Detta har vi från alliansens sida hävdad länge och därför att det bra att regeringen tagit initiativ till ett omfattande program för försäljning av statliga bolag. Som ett led i denna process har regeringen nu vänt sig till riksdagen med en begäran om ett bemyndigande att sälja tre statliga bolag – Civitas Holding AB, SBAB samt Vin & Sprit AB – utöver de tre bolag som regeringen redan tidigare fått tillstånd att sälja.

Regeringen begär därutöver i propositionen om rätt att

- ? genomföra sådana strukturella förändringar i bolagen som anses lämpliga/nödvändiga för försäljningen,
- ? som betalning motta inte bara kontanter utan även aktier och andelar samt att
- ? ta upp en tillfällig kredit i Riksgäldskontoret för att finansiera kostnaderna som uppstår i samband med försäljningen.

Det är med andra ord ett mycket brett och omfattande mandat som regeringen begärt, och det gäller ett betydande belopp. Försiktiga beräkningar tyder på att värdet på de sex bolag som skall säljas överstiger 200 miljarder kronor och under gynnsamma förutsättningar kan det komma att nå 250 miljarder kronor.

Ett godkännande av regeringens begäran innebär att riksdagen frånhänder sig all formell rätt att påverka den kommande processen. Mot bakgrund av marknadens krav på sekretess och likabehandling är det förståeligt att processen måste hållas sluten – men samtidigt är det inte tillfredsställande att en så stor affär som det här är frågan om görs utan någon insyn från riksdagen.

Då det av praktiska skäl inte går att hålla riksdagen kontinuerligt informerad om försäljningen – än mindre att kontinuerligt inhämta riksdagens godkännande av de åtgärder som vidtas – är ett rimligt och fullt legitimt krav att försäljningsprocessen istället övervakas och kontrolleras av ett – i förhållande till regering och ansvarigt departement – oberoende organ. Frågan är då vilket organ som skulle kunna ges denna kontrollerande uppgift. Ett alternativ är att ge Riksrevisionen detta uppdrag. Riksrevisionen har ju som uppgift att, som ett oberoende organ, granska statlig verksamhet.

Denna kontrollfunktion är viktig för att säkerställa att processen går korrekt till. De företag som vill delta i budgivningen måste ha en garanti för att full likabehandling råder, vad avser tillgång till information och annat som påverkar deras ställningstaganden. Även för allmänheten måste det finnas en väl förankrad känsla av att försäljningen går helt rätt till och att inte någon part gynnas eller missgynnas på de andras bekostnad.

Några av de bolag som nu skall säljas innehåller verksamheter som inte bör privatiseras. Hit räknas infrastruktur som regelmässigt betraktas som naturliga monopol. Detta gäller också den infrastruktur som vårt telenät, det så kallade accessnätet, utgör. För ett väl fungerande samhälle krävs att alla teleoperatörer har tillgång till detta nät på lika villkor. Det är en nödvändig förutsättning för att en sund konkurrens skall råda, vilket i sin tur är en förutsättning för tillväxt och sysselsättning.

Fel! Okänt namn på

Innan Telia Sonera bjuds ut till försäljning, bör därför accessnätet och all den verksamhet som är direkt kopplad till det, skiljas ut från bolagets övriga verksamhet och läggas i ett särskilt bolag. Statens ägande i detta bolag skall inte avyttras, utan staten skall även i framtiden ha kontrollen över infrastrukturen på telemarknaden.

Vidare bör, innan Vasakronan lämnas till försäljning, en inventering av bolagets fastighetsbestånd göras. De byggnader som bedöms ha ett särskilt kulturhistoriskt värde eller annat särskilt värde för det svenska folket skall tas ut ur beståndet och föras över till exempelvis Fastighetsverket eller läggas i ett särskilt bolag med staten som fortsatt ensam ägare. Visserligen har en sådan inventering gjorts tidigare, men för att undanröja all osäkerhet på denna punkt kan med fördel en ny inventering göras.

Försäljningen skall enligt propositionen ske på affärsmässiga villkor, vilket definierats såsom att försäljningsintäkten skall vara så stor som möjligt för staten – eller som regeringen skriver – att försäljning inte skall ske till underpris annat än om särskilda skäl föreligger. Regeringen gör emellertid ingen åtskillnad mellan inhemska och utländska köpare. Men vem som blir köpare spelar roll för det slutliga resultatet.

Det är förvisso riktigt att strategin – maximalt pris – momentant ger det bästa utfallet, men kan på längre sikt ge ett sämre utfall än ett lägre bud från en inhemsk konkurrent. Med en utländsk köpare försvinner nämligen framtida skatteintäkter, eftersom de vinster som företaget genererar i framtiden kommer att beskattas i ett annat land än Sverige. Också den kapitalavkastning som ägaren mottar kan komma att beskattas utomlands i det fall de(n) nya ägaren(na) inte är skattskyldig(a) i Sverige. Följden av detta är att även om en utländsk aktör bjuder ett högre pris än en inhemsk, kan det ändå ur medborgarnas synvinkel vara mera lönsamt att sälja bolaget till en inhemsk intressent (förutsatt att det köpande bolaget stannar kvar i svensk ägo).

Regeringen bör därför till riksdagen, innan processen inletts, redovisa hur man ser på utländska köpare och i vad mån man avser att ställa högre krav på köpeskillingens storlek från en sådan köpare.

Stockholm den 19 mars 2007

Anne-Marie Pålsson (m)